

NETANYAHU'NUN TARTIŞMALI SİYASİ HAYATI VE FAALİYETLERİ

GÜLNİHAL KOÇAK

Yüksek Lisans ESOĞÜ

“

Son yüzyılın en büyük katliamlarından birine yol açan ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından da “Gazze kasabı” olarak tanımlanan İsrail Başbakanı Netanyahu'nun hayatı ve siyasi kariyeri bu sürecin yapı taşlarını da inşa etmiştir.

”

7 Ekim tarihinde Hamas'ın askerî kanadı İzzettin el-Kassam Tugayları'nın İsrail'e yönelik Aksa Tufanı Operasyonu sonrası İsrail, Filistin'e yönelik soykırım derecesinde ağır savaş politikaları izlemeye başlamıştır. 7 Ekim'den bugüne Gazze'deki yerleşim yerlerine, hastanelere,

okullara, mülteci kamplarına, camilere ve kiliselere düzenlediği saldırılarla on binin üzerinde Filistinlinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ayrıca Tel Aviv yönetimi, Gazze'ye gıda, elektrik ve yakıt akışını kesmiş;

yasaklı olan beyaz fosfor bombasını kullanarak savaş suçunun ötesinde, Gazze'ye karşı soykırım suçu işlemiştir. Topyekün kuşatma altındaki Filistin'e yönelik bu politikaların en temel uygulayıcılarından ve sorumlularından biri İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu olmuştur. Son yüzyılın en büyük katliamlarından birine yol açan ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından da “Gazze kasabı” olarak tanımlanan İsrail Başbakanı Netanyahu'nun hayatı ve siyasi kariyeri bu sürecin yapı taşlarını da inşa etmiştir.

HAYATI VE KARİYER SÜRECİ

“Bibi” lakaplı ve tam ismi Benjamin Ben Nitai olmakla birlikte kendisinden Binyamin Netanyahu, Bibi Netanyahu olarak da söz edilmektedir. Netanyahu, 21 Ekim 1949 tarihinde, aslen Filistin toprakları içerisinde bulunan, günümüzdeki İsrail'in Tel Aviv şehrinde Zila ve Profesör Benzion Netanyahu çiftinin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Müslüman Kudüs'te büyümüş ve ilköğretim eğitimini burada aldıktan sonra 14 yaşında ailesiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) göç etmiştir.

1963-1967 yılları arasında kaldığı Pensilvanya’da, Cheltenham Lisesinde eğitim görmüştür. Eğitimini Haziran 1967’de Altı Gün Savaşları sırasında yarıda bırakarak İsrail Savunma Kuvvetlerine bağlı özel harekât birimi Sayeret Matkal’a katılmıştır. Burada savaş eğitimleri almış ve takım liderliği yapmıştır. Ayrıca Binyamin Netanyahu’nun abisi Yonatan Netanyahu da Sayeret Matkal’ın kumandanlığı yapmış, Altı Gün Savaşları’nda yaralanmış ve 1974’te Entebbe Operasyonu’nda ölmüştür.

Entebbe Operasyonu’ndan bir yıl sonra, 1975’te Binyamin Netanyahu tekrar ABD’ye dönerek Massachusetts Teknoloji Enstitüsünde (MIT) mimarlık lisans programını tamamlamıştır. 1977 yılında ise aynı enstitüde Sloan İşletme Okulu İşletme Bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmiştir. Bu dönemde Amerikalıların ismini doğru telaffuz edememesi gerekçesiyle ismini “Benjamin Ben Nitai” olarak değiştirmiştir. Öyle ki bu isim değişikliği sonraki yıllarda İsrail’deki siyasi rakipleri tarafından İsrail millî bilincine sahip olmamakla eleştirilmiştir. Netanyahu, yüksek lisans mezuniyeti sonrası İsrail’e dönmüş ve bir mobilya şirketi olan Boston Danışmanlık Grubunda pazarlamacılık yapmıştır. İsrail’e döndükten sonra abisi Yonatan’ın ölümünden etkilenen Netanyahu, 1978 yılında Yonatan Netanyahu Anti-Terörizm Enstitüsünü kurmuş, iki yıl boyunca burada faaliyetler yürütmüştür. 1972-1978 yılları arasında Miriam Haran ve 1981-1984 arasında Fleur Cates ile evlilikler gerçekleştirmiştir. Miriam Haran ile evliliğinden 1978 yılında Noa Netanyahu-Roth isimli

kızı dünyaya gelmiştir. 1991 yılında üçüncü evliliğini gerçekleştirdiği Sara Netanyahu ile hâlâ evlidir; Yair Netanyahu ve Avner Netanyahu isminde iki çocukları vardır.

“

Üç yıllık başbakanlık görevi süresinde baskı politikalarını sürdürmüş, Ağlama Duvarı tünelinin yeniden açılmasıyla ilgili verdiği talimatın ardından Filistin ile İsrail arasında pek çok çatışmayı da tetiklemiştir. Ayrıca Netanyahu hükümeti bu yıllarda Batı Şeria ve Gazze’de yeniden Yahudi yerleşimine başlanacağını duyurmuştur.

”

SIYASETTE NETANYAHU

1984-1988 yılları arasında Birleşmiş Milletlerde elçilik görevinde bulunan Netanyahu, 1988 yılında İsrail’e tekrar dönerek İsrail’in ana merkez sağ siyasi partisi Likud Partisi’ne katılmıştır. Bugün hâlâ iktidarda olan ve aşırılıkçı politikalarıyla bilinen Likud Partisi’nin 1980’lerden beri siyasetteki aktif varlığını sürdüren yapısı içinde Netanyahu 1996 senesinde başbakanlık için yapılan seçimi kazanmıştır. 1999’a kadar görevini sürdüren Netanyahu aynı zamanda İsrail’in en genç başbakanı olmuştur. Üç yıllık başbakanlık görevi süresinde baskı politikalarını sürdürmüş, Ağlama Duvarı tünelinin

yeniden açılmasıyla ilgili verdiği talimatın ardından Filistin ile İsrail arasında pek çok çatışmayı da tetiklemiştir. Ayrıca Netanyahu hükümeti bu yıllarda Batı Şeria ve Gazze’de yeniden Yahudi yerleşimine başlanacağını duyurmuştur. 1997 yılında çatışmadan iş birliğine geçeceğini simgeleyerek Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri Yaser Arafat’la Batı Şeria’nın kontrolünün yüzde 13’ünü Filistin’e vermek üzere anlaşmaya (Hebron Protokolü) varmıştır. 1999 yılında ise yenilgiye uğrayan Netanyahu, Likud Partisi’nin başkanlığından da çekilerek siyasi arenayı terk etmiştir.

Siyasi kariyerindeki 3 senelik boşluğun ardından, Likud Partisi’nde kendisinin yerine geçen, dönemin Başbakanı Ariel Şaron tarafından 2002 yılında dışişleri bakanı olarak atanmıştır. 2003 meclis seçimle-

rinden sonra Şaron, Netanyahu’ya Finans ve Ekonomi Bakanlığını teklif edince Netanyahu, bakanlıkta bağımsız kararlar alabilme şartıyla bu görevi kabul etmiştir. 2005 yılına kadar bakan olarak görev yapan Netanyahu, Şaron’un Gazze’den geri çekilme planını onaylamasından ötürü doğan ihtilafardan dolayı bakanlık görevinden istifa etmiştir. Bu kararın hemen ardından dönemin başbakanı Şaron, Likud Partisi’nden ayrılarak Kadima Partisi’ni kurmuş ve iktidarını Kadima Partisi ile devam ettirmesiyle Likud’un 2006 seçimlerinde dördüncülüğe gerilemesine sebep olmuştur. 2009 yılına kadar iktidar olamayan Netanyahu başkanlığındaki Likud, Netanyahu’nun 14 Ağustos 2009’da yaptığı “barış süreci” konuşmasıyla tekrar iktidar olmayı başarmış ve başbakan olarak kariyerine devam etmiştir. Nitekim bu konuşmasında Netan-

yahu, o güne kadar karşı çıktığı İsrail’le Filistin arasındaki iki devletli çözüm politikasının aksine ekonomik iş birliği ve barış politikaları isteğini belirtmiştir. Ancak seçimlerden hemen sonra gerek Golan’dan, Doğu Kudüs’ten ve Batı Şeria’dan çekilme konusunda gerekse de Yahudi yerleşimlerinin devam etmesi konusundaki ısgalci politikalarını devam ettirmiştir.

“
2022 yılındaki seçimleri tekrar kazanmasıyla 6. kez başbakanlık görevine dönmüştür. Üstelik bu kez ülke tarihinin en sağcı, ırkçı, dinci ve fanatik koalisyon hükümetini kurmuştur.

”
2010 yılında İngiliz New Statesman dergisi, Netanyahu’yu “en etkili 50 politikacı” listesinde 11. sıradada göstermiştir.

“

Netanyahu'nun siyasetteki etkin varlığı, onun aşırılıkçı politikaları ve onun iç siyaset kaygılarının çerçevesinde şekillenmiştir. İsrail'in tüm vatandaşların değil sadece Yahudilere ait olan bir ulus devlet olduğunu söyleyen Netanyahu; Filistin politikasını *"Araplar bugün silahlarını bırakırsa şiddet son bulur. Fakat Yahudiler bugün silahlarını bırakırsa İsrail diye bir şey kalmaz"* sözleri çerçevesinde çizmiştir.

”

2009 yılından 2021'e kadar başbakanlık görevini devam ettiren Netanyahu, 2021 yılında hakkında açılan yolsuzluk davası sonrası siyasi istikrarını kaybederek seçimlerde mağlup olmuştur. Bu 12 yıllık başbakanlık sürecinde Netanyahu yukarıda ifade edilen 2009 yılında yaptığı konuşmasında İsrail

ile Filistin arasında ekonomik iş birliği temelli barış söylemlerinde bulursa da 2015 seçimlerinin öncesinde gelecek beş yıl içerisinde Filistin devletinin kurulmayacağını vadederek kendi döneminde yeni bir barış girişimi olmayacağını açıkça belirtmiştir. 1997 yılında Yaser Arafat'la yaptığı anlaşma ve 2009'daki barış konuşması dışında Filistin ile iş birliğinden ziyade çatışma odaklı politikalar üzerine ilişkiler yürütmüştür. Nitekim 1997 yılında Yaser Arafat ile Hebron Protokolü imzalayan Netanyahu, 2017 yılına gelindiğinde İsrail'e bağlı bölgelerde başta Arafat ve eski Filistin Müftüsü Hacı Muhammed Emin el-Hüseyni olmak üzere Filistinli liderlerin isimlerinin cadde ve sokaklara verilmesine karşı dahi bir dizi yasal işlem başlatacaklarını belirtmiş; Arafat'ın Batı Şeria'daki anıtını yıktırmıştır.

2022 yılındaki seçimleri tekrar kazanmasıyla 6. kez başbakanlık görevine dönmüştür. Üstelik bu kez ülke tarihinin en sağcı, ırkçı, dinci

ve fanatik koalisyon hükümetini kurmuştur. Netanyahu döneminin son çeyreğinde Filistin'e karşı artan saldırılar, 7 Ekim 2023'te had saf-haya çıkarak savaş hukukunun tamamen göz ardı edilerek bir soykırıma dönüştüğü noktaya ulaşmıştır. Bu Filistin tarihinde uğranılan ilk haksızlık olmamakla birlikte, Başbakan Netanyahu'nun siyasetteki etkin varlığı, onun aşırılıkçı politikaları ve onun iç siyaset kaygılarının çerçevesinde şekillenmiştir. İsrail'in tüm vatandaşların değil sadece Yahudilere ait olan bir ulus devlet olduğunu söyleyen Netanyahu; Filistin politikasını *"Araplar bugün silahlarını bırakırsa şiddet son bulur. Fakat Yahudiler bugün silahlarını bırakırsa İsrail diye bir şey kalmaz"* sözleri çerçevesinde çizmiştir. Netanyahu hükümetinin etkin olduğu bu uzun dönem boyunca, Filistin politikasının sürdürülebilir bir barışa değil, İsrail'in Netanyahu tarafından da desteklenen Yahudi ulusal çıkarlarına hizmet eden bir araç olarak kullanıldığına dair yaklaşım yanlış olmayacaktır. Bu politikasıyla Netanyahu'nun Filistin'de güncel olarak devam etmekte olan katliamların müsebbibi ve Filistin'in çocuk, yaşlı, kadın, erkek fark etmeksizin verdiği on binlerin üzerinde sivil kayıplarla artan hayal kırıklığının ana öznelerinden olduğu açıktır. İsrail siyasetinde 1990'lı yıllara dayanan aktif siyasetinden bu yana Filistin halkının direnişi devam etmektedir. Netanyahu'nun Filistin politikasını revize ederek daha adil bir çözüme ulaşması ve bölgede uzun vadeli barışı desteklemesi beklentisi şu ana kadarki tutumu göz önüne alındığında mümkün görünmemektedir. ■